

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс: +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax: +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua

N20-0006/79186
Big 24.12.2020

Народному депутатові України
Полякову А.Е.

вул. М. Грушевського, 5,
м. Київ, 01008, Україна

Про розгляд депутатського запиту

Шановний Антоне Едуардовичу!

Національний банк України (далі – Національний банк) розглянув Ваш депутатський запит від 01.12.2020 № 0112/02 (далі – Запит), надісланий на розгляд до Національного банку Головою Верховної Ради України Разумковим Д. О. листом від 04.12.2020 № 11/10-382, про надання інформації щодо ПАТ “МТБ Банк” (далі – Банк), а також стосовно окремих питань діяльності Національного банку, та повідомляє таке.

Статтею 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 2 Закону України “Про Національний банк України” (далі – Закон про Національний банк) Національний банк є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, цим Законом та іншими законами України.

Згідно зі статтею 60 Закону України “Про банки і банківську діяльність” (далі – Закон про банки) інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею. Так, банківською таємницею, зокрема, є операції, які були проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди; інформація про банки чи клієнтів, що збирається під час проведення банківського та валютного нагляду.

Розкриття банківської таємниці здійснюється відповідно до положень статті 62 Закону про банки, де зазначено про те, що інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками на письмовий запит або з письмового дозволу відповідної юридичної чи фізичної особи, за рішенням суду, а також відповідним державним органам, переліченим в статті 62 Закону про банки, на їх письмову вимогу на умовах, передбачених вищевказаною статтею 62 Закону про банки.

Народний депутат України не входить до переліку осіб, які мають право на розкриття банківської таємниці, зазначених в статті 62 Закону про банки, з огляду на що у Національного банку відсутні правові підстави для розкриття банківської таємниці на депутатський запит.

З урахуванням вищевказаних норм законодавства щодо збереження/розкриття банківської таємниці надаємо наступну інформацію з питань, поставлених у Запиті.

Щодо загального обсягу коштів, отриманих ПАТ "МТБ Банк" від Національного банку як рефінансування, дати та суми рефінансування.

Відповідно до частини першої статті 68 Закону про Національний банк з метою забезпечення гласності з питань банківської діяльності та статистики платіжного балансу Національний банк забезпечує щомісячне інформування громадськості про здійснювану ним політику рефінансування, валютну політику, в тому числі публікує інформацію про надані банкам кредити (на строк більше 30 календарних днів) з обов'язковим зазначенням найменування банку, суми та виду кредиту, типу наданого забезпечення та дати відповідного рішення Національного банку. Зазначена норма набрала чинності 28.12.2014. Інформація щодо отримання ПАТ "МТБ Банк" коштів від Національного банку опублікована на офіційній інтернет сторінці Національного банку за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/markets/loansover-30-days>.

Згідно з опублікованою інформацією Банком отримано кредити рефінансування Національного банку шляхом проведення тендера у травні, червні та грудні 2020 року на загальну суму 550,00 млн грн.

Щодо питання, чи може здійснення фінансовою установою ризикових фінансових операцій вважатись проявом ризику для банківської системи (враховуючи вимоги міжнародного законодавства, зокрема, Директиви (ЄС) про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму).

Відповідно до статті 48 Закону про банки банкам забороняється здійснювати ризикову діяльність, що загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку (далі – ризикова діяльність). Згідно зі статтею 66 Закону про банки Національний банк здійснює державне регулювання діяльності банків, у тому числі, у формі адміністративного регулювання, зокрема, шляхом встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків. Перелік ознак, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про провадження банком ризикової діяльності визначається нормативно-правовим актом

Національного банку України та оприлюднюється у встановленому законом порядку (частина друга статті 48 Закону про банки). На виконання вищезазначеної норми пунктом 3.3 глави 3 розділу I Положення про застосування Національним банком України заходів впливу, затвердженого постановою Правління Національного банку від 17.08.2012 № 346 (зі змінами) (далі – Положення № 346), визначено та в установленому порядку оприлюднено ознаки здійснення банками ризикової діяльності, в тому числі і за ознаками у сфері фінансового моніторингу.

Слід зазначити, що в переважній більшості до здійснення ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу призводить неналежне забезпечення діяльності внутрішньобанківської системи запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму та нежиття банком достатніх заходів для запобігання та протидії легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму з використанням послуг банку.

Ухваленою Європейським Парламентом та Радою Європейського Союзу директивою (ЄС) 2015/849 від 20.05.2015 про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму встановлено, що потоки незаконних грошей можуть призвести до пошкодження цілісності, стабільності та репутації фінансового сектору та поставити під загрозу функціонування внутрішнього ринку Союзу, а також міжнародного розвитку.

Таким чином, здійснення українськими банками ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу внаслідок невиконання належних заходів обачливості у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення негативно впливає на оцінку банківської системи України в цілому.

Постановою Правління Національного банку від 07.10.2020 № 139 “Про затвердження Змін до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу”, яка набрала чинності 10.10.2020, внесені зміни до Положення № 346 у частині уточнення ознак здійснення банками ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу.

Цими змінами були виключені 9 конкретних ознак здійснення банком ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу, натомість залишилася лише одна загальна – нездійснення банком достатніх заходів для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Згідно з преамбулою Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” від 06.12.2019 № 361-IX (далі – Закон про запобігання) останній спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму запобігання та

протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Статтею 3 Закону про запобігання встановлено, що запобігання та протидія ґрунтуються на принципах, зокрема, пріоритетності захисту законних інтересів громадян, суспільства і держави від шкоди, заподіяної внаслідок легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Слід також зазначити, що у міжнародних актах, які регулюють діяльність у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, не міститься визначення терміну “ризикова діяльність”, а також не встановлюються ознаки, що вказують на здійснення суб’єктами первинного фінансового моніторингу ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу.

Щодо готовності Національного банку подати до Верховного Суду у справі № 420/3096/19 клопотання про розгляд справи у відкритому судовому засіданні, забезпечивши гласність, прозорість процесу та надавши можливість бути присутніми на засіданні представникам засобів масової інформації.

Відповідно до частини першої статті 10 Кодексу адміністративного судочинства України, розгляд справ в адміністративних судах проводиться відкрито, крім випадків, визначених цим Кодексом.

Частиною восьмою цієї ж статті передбачено, що розгляд справи у закритому судовому засіданні проводиться у випадках, коли відкритий судовий розгляд може мати наслідком розголошення таємної чи іншої інформації, що охороняється законом, необхідності захисту особистого та сімейного життя людини, а також в інших випадках, визначених законом.

Крім того, як вказано вище, Національний банк, як орган державної влади зобов’язаний діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Таким чином, у разі, якщо у закритому судовому засіданні розглядається справа, що містить інформацію з обмеженим доступом, Національний банк повинен сприяти забезпеченню її збереження, враховуючи вимоги чинного законодавства.

Одночасно повідомляємо, що 10.12.2020 Верховним Судом у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду прийнято постанову у справі № 420/3096/19 (що набрала законної сили з дати її прийняття та не підлягає оскарженню), якою касаційну скаргу Національного банку залишено без задоволення, а рішення Одеського окружного адміністративного суду від 03.12.2019 та постанову П’ятого апеляційного адміністративного суду від 10.06.2020 у справі № 420/3096/19 залишено без змін¹.

¹ <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93471825>

Щодо скасованих у судовому порядку на користь банків-позивачів рішень Національного банку про накладення штрафів на банки; щодо яких саме банків-порушників були застосовані штрафи; яка загальна сума цих штрафів.

За запитуваний період (з 01.01.2019 по цей час) у судовому порядку судами скасовано 9 рішень Національного банку про застосування заходів впливу (про накладення штрафів на банки за здійснення ризикової діяльності та порушення вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу) на загальну суму 163 295 929,92 грн, з яких щодо 5 рішень Національного банку (на загальну суму 57 108 403,63 грн) Верховним Судом прийнято остаточні рішення, та щодо 4 рішень Національного банку (на загальну суму 106 187 526,29 грн) Верховним Судом відкриті касаційні провадження за касаційними скаргами Національного банку. Детальна інформація у розрізі банків-порушників надається у додатку 1.

Щодо наданих Національним банком кредитів рефінансування банкам-порушникам після ухвалення рішень про застосування штрафів.

Запитувана інформація наведена у додатку 2.

Щодо питання, чи надаватиме Національний банк рефінансування ПАТ "МТБ Банк" у найближчі 12 місяців.

Зазначаємо, що банки України отримують кредити рефінансування від Національного банку відповідно до Положення про застосування Національним банком стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, затвердженого постановою Правління Національного банку від 17.09.2015 № 615 (зі змінами), Технічного порядку проведення Національним банком операцій за стандартними інструментами регулювання ліквідності банківської системи, затвердженого постановою Правління Національного банку від 12.11.2015 № 783 (зі змінами), Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків, затвердженого постановою Правління Національного банку від 14 грудня 2016 року № 411 (зі змінами), та Технічного порядку взаємодії Національного банку України та банків під час екстреної підтримки ліквідності банків, затвердженого рішенням Правління Національного банку від 28 березня 2017 року № 182-рш (зі змінами).

Вищенаведені нормативні документи містять вимоги щодо отримання кредитів рефінансування банками України та умови, за яких таке кредитування не здійснюється.

Додаток: на 2 арк.

З повагою

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Інформація щодо скасованих судами рішень Комітету Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем про накладення штрафів на банки за здійснення ризикової діяльності та порушення законодавства у сфері фінансового моніторингу (01.01.2019 – 17.12.2020)

№ п/п	Назва Банку на який накладено штраф	Дата рішення та сума штрафу (грн)	Стан розгляду справи	Примітка
1	ПАТ "МІБ"	від 12.02.2018 на суму 2 021 002,50 грн	Постановою Верховного Суду від 21.08.2019 рішення судів першої та апеляційної інстанції залишено без змін. Рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд закінчено.
2	АТ "УКРСОЦБАНК"	від 23.11.2018 на суму 30 454 928,35 грн	Постановою Верховного Суду від 02.11.2020 рішення судів першої та апеляційної інстанції залишено без змін. Рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд закінчено.
3	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	від 18.01.2019 на суму 14 382 472,28 грн	Постановою Верховного Суду від 29.07.2020 рішення судів першої та апеляційної інстанції залишено без змін. Рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд закінчено.
4	АТ "МЕГАБАНК"	від 04.02.2019 на суму 6 200 000,00 грн	Постановою Верховного Суду від 18.12.2019 касаційну скаргу НБУ задоволено частково. За результатами судового розгляду рішення Національного банку про накладення штрафу на Банк скасовано на суму 5 900 000,00. Штраф на суму 300 000,00 визнано законним.	Судовий розгляд закінчено.
5	ПАТ "МТБ БАНК"	від 22.04.2019 на суму 4 350 000,50 грн	Постановою Верховного Суду від 10.12.2020 рішення судів першої та апеляційної інстанції залишено без змін. Рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд закінчено.
6	АТ "СБЕРБАНК"	від 22.12.2018 на суму 94 737 499,80 грн	Ухвалою Верховного Суду від 04.02.2020 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою НБУ на рішення судів першої та апеляційної інстанції, якими рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд триває.
7	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	від 06.06.2019 на суму 6 852 526,49 грн	Ухвалою Верховного Суду від 11.08.2020 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою НБУ на рішення судів першої та апеляційної інстанції, якими рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд триває.
8	АТ "АЛЬПАРІ БАНК"	від 22.04.2019 на суму 2 000 000,00 грн	Ухвалою Верховного Суду від 03.03.2020 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою НБУ на постанову апеляційного суду, якою скасовано штраф на суму 1 997 500,00 грн.	Судовий розгляд триває.
9	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	від 08.08.2019 на суму 2 600 000,00 грн	Ухвалою Верховного Суду від 02.11.2020 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою НБУ на рішення судів першої та апеляційної інстанції, якими рішення про накладення штрафу скасовано.	Судовий розгляд триває.

№ п/п	Назва Банку	Отримання кредитів рефінансування після дати прийняття рішення про накладення штрафу (так/ні)	Загальна сума отриманих кредитів рефінансування після дати прийняття рішення про накладення штрафу, млн. грн. *
1	ПАТ "МІБ"	так	276,5
2	АТ "УКРСОЦБАНК"	ні	-
3	АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	так	2 000,0
4	АТ "МЕГАБАНК"	ні	-
5	ПАТ "МТБ БАНК"	так	550,0
6	АТ "СБЕРБАНК"	ні	-
7	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	так	647,0
8	АТ "АЛЬПАРІ БАНК"	ні	-
9	АТ "БАНК АЛЬЯНС"	так	1 000,0

* - детальна інформація в розрізі окремих сум та дат наданих банкам кредитів на строк більше 30 днів знаходиться на офіційній інтернет сторінці Національного банку
<https://bank.gov.ua/ua/markets/loans-over-30-days>

Апарат Верховної Ради України
КАРТКА ДОКУМЕНТА

305480

Кореспонденти Шевченко К. Є. Національний банк України (всього 1)

Вид документа Відповідь на депутатський запит

Вих. № та дата кореспондента 20-0006/79186 від 24.12.2020

№ ДСК

Ресстр. № та дата реєстрації 251826 від 28.12.2020

Арк./прим. 5/1

Стислий зміст НА №11/10-382 Про розгляд депутатського запиту народного депутата України Полякова А.

Проходження документа (особа, у якої є позначка «Оригінал»)	Дата передачі оригіналу ВСК	Дата отримання оригіналу	Підпис